

Bakalářská práce

Slovo v obraze / obraz ve slově. Slovo, písmeno, symbol a sdělující gesto v českém umění padesátých a šedesátých let.

Jméno a příjmení studenta: Filip Jakš

Hodnotitel: PhDr. Hana Larvová

Filip Jakš si zvolil pro bakalářskou práci obsáhlé a náročné téma, související s proměnami paradigmat umělecké komunikace přelomu padesátých a šedesátých let, které navzájem propojily doposud tradičně chápané umělecké kategorie, v tomto případě především básnickou a výtvarnou.

Ve své práci se zaměřil především na tvorbu básníka a výtvarníka Jiřího Koláře (1914 – 2002), protagonisty pražského okruhu experimentální poezie té doby. Cílem práce bylo prozkoumat vývoj Kolářova básnického jazyka od tradiční formy přes poezii „zbavenou slov“ až k obrazovým básním v nejrozmanitějších variantách koláží a pojmenovat důvody, které Koláře vedly k záměru vyjádřit právě pomocí koláže obsahy, které na samém počátku básnické tvorby sděloval slovy.

Jiří Kolář, jeden z mála českých umělců, kteří se prosadili v mezinárodním kontextu, byl typickým umělcem intelektuálem, jehož tvorba je podložena širokým filosofickým a teoretickým zázemím. Celý život zůstával „básníkem a filosofujícím komentátorem“. Z tohoto faktu vychází i Filip Jakš při koncipování bakalářské práce. Pomocí filosofických konceptů Nietzeho, Foucaulta, Klímy a Eca se Jakš pokouší systematicky analyzovat a následně interpretovat postupné proměny Kolářova jazyka na pozadí chronologického sledu jeho tvorby.

Zaměřuje se na význam slova, které se proměňuje od verbální ho sdělení k sdělení obrazovému. Podrobně sleduje postupný proces abstrahování slova od jeho významů v psané poezii k sémantice znaků v *Básních ticha (1959-1961)*, stojí cích na pomezí slova a obrazu, dále k vizuální *Evidentní poezii* počátku 60. let až k širokému spektru základních kolážových metod výtvarných postupů; Jakš tento proces výstižně pojmenovává anatomii slova.

Proces proměn a nalézání nové jazykové formy formuluje Jakš prostřednictvím odkazů a citací z filosofie i teorie umění, které prokazují dobrou znalost a orientaci v literatuře ke zvolenému tématu. Všimá si zásadních vlivů na Kolářovu tvorbu, připomíná roli Marinettiho *Osvobozených slov* jako základu Kolářovy tvůrčí metody, zmiňuje význam básnické formy T. S. Eliota, vizuálních básní Mallarméa, meditativních koláží Kurta Switserse a další. Dobře pracuje s texty Hiršala a Grögerové, J. Hlaváčka, J. Chalupického aj. Zabývá se, i když poněkud stručně, vzhledem k významu, důležitým aspektem Kolářova zájmu o principy hudební formy. Ty Kolář ostatně využil už při psaní prvních sbírek *Křestní list*, *Ódy a variace* a *Limb* a jiné básně.

V některých místech ale filosofické odkazy a citace text rozvádějí do šíře a vedou často ke složitým myšlenkovým konstrukcím na úkor sdělnosti. Kapitola o vlivu Koláře na další výtvarníky by si zasloužila preciznější zpracování; podrobnější průzkum materiálu by zároveň zamezil některým nepřesnostem v uváděných faktech, jako např. v odkazech na tvorbu V. Boudníka. Stejně tak v oddílu *Ozvěny experimentu* jsou některé interpretace (např. u Grygara) ne zcela přesné.

Základní přístup a východiska práce přinášejí zajímavé interpretace a závěry, ovšem ne se všemi lze souhlasit. Důvodem Kolářova hledání nového jazyka a následně obratu k obrazovému sdělení v Evidentní poezii a kolážích nebyla kapitulace jeho básnické tvorby. Byly v kontextu jeho díla logickým a tušeným, i když naprosto převratným krokem, ke kterému - jak Kolář sám uvádí - by se měl odhodlat dříve či později každý básník moderní poezie.

Přes uvedené připomínky považuji práci za zdařilou. V každém případě je zajímavým podnětem k uvažování o jednotlivých aspektech Kolářovy výjimečné tvorby, odehrávající se mezi slovem a obrazem, v dalších souvislostech .

V Praze, 25.8.2009

